

Transparensens triumf

**Två åtgärder för att knäcka
skatteparadisen och säkra den
gemensamma välfärden**

En rapport av S-studenters ekonomisk-politiska nätverk
och europaparlamentskandidaten Emma Fastesson
Lindgren

Rapportförfattare

Nils Lager är doktorand vid Handelshögskolan i Stockholm (HHS) och har tidigare studerat nationalekonomi vid University of Oxford. Nils är tidigare ordförande för Socialdemokratiska ekonomklubben vid HHS (SEK) och har tidigare medförfattat rapporter om bl.a. 3:12-regelverket för Landsorganisationen i Sverige (LO) och en blocköverskridande skattereform mellan SSU och LUF.

Johannes Bangum är nationalekonom från Norges Teknisk-Naturvetenskapliga Universitet och London School of Economics, samt jurist med specialisering inom internationell skatterätt från Universitetet i Oslo och WU Wien. Han arbetar nu som skatterådgivare och har tidigare varit politisk sakkunnig i Stortinget och praktikant vid OECD, EY och det norska Finansdepartementet.

Tack också till Alexander Losjö Dahlström, Marcus Lindeberg Goñi och Julius Wallin från S-studenters ekonomisk-politiska nätverk för inspel, korrekturläsning och design av grafer och rapport.

Förord

av Emma Fastesson Lindgren

Plats 13 på Socialdemokraternas kandidatlista för Europaparlamentet och tidigare ordförande för S-studenter

EU ska lösa problem som vi som medlemsland inte klarar av att lösa på egen hand. Det handlar om transnationella problem såsom klimatet, brottsligheten och numera även beskattning. I och med globaliseringen och digitaliseringen har det blivit allt lättare att flytta tillgångar och undvika en rättvis beskattning. Detta är ett globalt fenomen och ett EU-problem.

De senaste åren har unionen växlat upp arbetet med skattesmitning men än är det mycket skattepengar som går förlorade. 137 länder har enats om en lägsta nivå på bolagsskatt och mer information delas, men än är det mycket pengar som försvinner. För Sverige handlar det om flera miljarder årligen som försvinner när välbärgade individer smiter från skatten. Att internationella miljardföretag och välbeställda europeer utnyttjar välviljan i medlemsstaternas skattesystem är en skam. Det leder inte bara till att mindre pengar går till försvaret, vården och skolan utan även att tilliten till landets demokratiska system urholkas. Denna rapport har tagits fram av medlemmar i Sveriges socialdemokratiska studentförbund och ämnar till att ge förslag på EU-nivå för att komma till bukt med problemet med skattesmitning.

Sverige kan inte ensamt bekämpa skattesmitning. Det krävs att vi samarbetar inom EU och med andra länder för att täppa igen luckor för att stoppa urholkningen av statens finanser. Att motverka skattesmitning är därför en av mina prioriterade frågor som kandidat till Europaparlamentet för Socialdemokraterna.

Den 9 juni är du med och väljer EU:s inriktning för de kommande fem åren. Jag vill ha ett EU som löser globala problem tillsammans. Därför driver jag på för att stärka samarbetet mot skattesmitning inom EU. Denna rapport tar fram två lösningar, en höjd global bolagsskatt om 25 % och ett europeiskt förmögenhetsregister.

Om du också tror på ett Europa för vanligt folk där alla gör sin plikt och kräver sin rätt - kryssa 13 på Socialdemokraternas lista den 9 juni.

Innehållsförteckning

En kort sammanfattning _____	1
Del 1: Bolagens skatteplanering _____	2
Del 2: De superrikas undangömda förmögenheter ____	4
Inledning _____	6
Del 1: De multinationella bolagens skattesmitning ____	8
Den globala politiken mot bolagens skattesmitning	14
Det globala bolagskattegolvet borde höjas till 25% _	18
Del 2: De superrikas gömda förmögenheter _____	20
Ett nytt förmögenhetsregister på europeisk nivå ____	24
Avslutande ord _____	26
Referenser _____	28

En kort sammanfattning

När företag använder uppfinningsrik skatteplanering och rika individer smiter skatt genom gömda förmögenheter minskar förtroendet i samhället för det gemensamma systemet. Känslan av orättvisa uppstår när superrika, till skillnad från vanliga löntagare, kan undvika beskattning samtidigt som välfärden är kraftigt underfinansierad.

Denna orättvisa göder politikerförakt, väcker motstånd mot globaliseringen och undergräver viljan att bidra till finansieringen av vår gemensamma välfärd. Därför är det politikens uppgift att säkerställa att alla – såväl multinationella företag som rika individer – betalar en rättvis del av sin inkomst i skatt.

Del 1: Bolagens skatteplanering

Bolagens skatteflykt kostar troligtvis EU:s medlemsnationer flera hundra miljarder årligen.

Skatteflykten hos multinationella företag har ökat explosionsartat de senaste trettio åren. Enorma vinster flyttas konsekvent, år efter år, till skatteparadis: över 10 000 miljarder kronor bara under år 2022. Detta motsvarar över en tredjedel av alla vinster som bokförs av multinationella företag i utlandet (utanför huvudkontorets land) (Tørslov m.fl., 2022).

Kostnaden för statskassor världen över är nästan 10% av de globalt insamlade bolagsskatterna (Wier och Zucman, 2023). Skatteintäktsförlusterna är särskilt stora för Europa, där upp till 20% av de totala bolagsskatteintäkterna går förlorade, framför allt på grund av att vinster genererade av amerikanska företag flyttas till skatteparadis. Motsvarande siffra för Sverige var 13 %, vilket motsvarar ungefär 24 miljarder kronor (Tørslov m.fl., 2022). Detta skulle räcka till att höja månadslönen med 6 000 kronor för hela landets undersköterskor, sjuksköterskor och lärare.

Skattekonkurrens mellan länder skapar ett “race to the bottom”

Skatteintäkter förloras inte bara på grund av skatteflykt utan även av att skatteflykten indirekt driver på skattekonkurrens mellan länder. Under de senaste decennierna har västliga länder kraftigt sänkt bolagsskattesatserna av rädsla för att förlora investeringar och jobb till länder med lägre skattesatser. Bolagsskattesatsen i världens länder har minskat från 50% på 1980-talet till 20% idag. Speciellt den senaste sänkningen - från ett genomsnitt på 30% år 2000 till 20% idag - följer av ett “race to the bottom” (Rincke och Overesech, 2011).

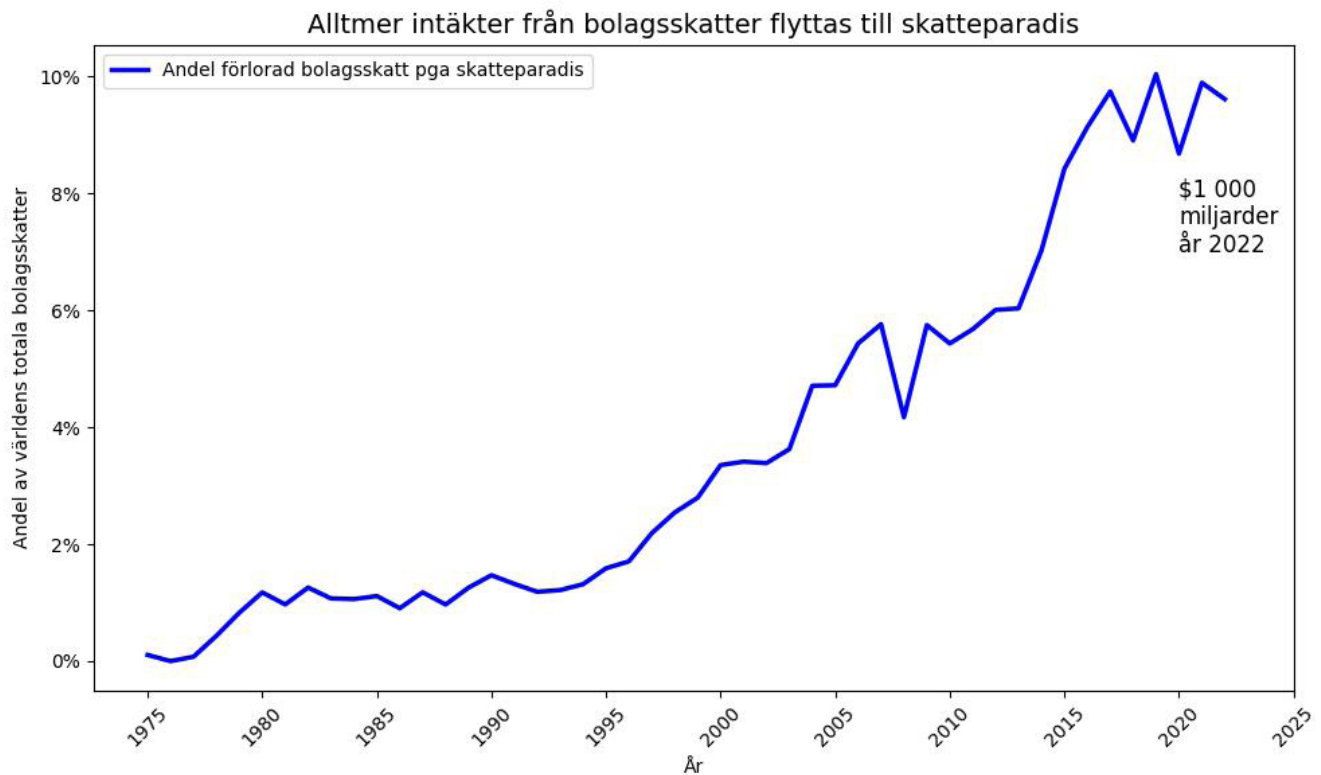
(Otillräcklig) framgång med globalt bolagsskattegolv och gemensamma regler

Det kan verka mörkt, som om de multinationella företagen blir alltmer omöjliga att komma åt. Men det finns hopp! Efter tio år av förhandlingar blev 137 av världens länder överens år 2021 om ett globalt bolagsskattegolv för multinationella företag. Skatten säkerställer att alla koncerner med en omsättning över 750 miljoner euro (ca 8,5 miljarder SEK) per år måste betala en skatt på minst 15% i alla länder där de har verksamhet. Om företaget finns i ett skatteparadis som trotsar avtalet och inte samlar in skatten kan ett annat land där bolaget verkar kräva in skatten istället. På så vis säkerställs att skatterna samlas in (OECD/G20, 2021).

Trots denna historiska framgång har skatten flera brister:

1. Den minsta bolagsskatt varje nation ska ha är endast 15%. Det är förstas en höjning för länder som Irland, men är betydligt lägre än den bolagsskatt på 20,6% som lokala svenska företag måste betala.
2. Skatten innehåller också ett undantag för vinster kopplade till materiella tillgångar. I praktiken kommer detta kryphål reducera intäkterna från skatten med upp mot en tredjedel (Hugger m.fl., 2024).

Flera länder var villiga att gå längre, initialt till 21% utan kryphål, medan andra bromsade. Bland de proaktiva länderna var USA och länder från väst-Europa och Latinamerika som uttryckte en önskan om en skattesats på 21% runt tiden för förhandlingarna (Mayer Brown, 2021). Med ökat tryck och politisk vilja kan skatten ökas från dagens 15 %.

Figur 1 - Globala andelen bolagsskatteintäkter som flyttas till skatteparadis (EU Tax Observatory, 2024)

Policyåtgärd 1: Ett globalt bolagsskattegolv för multinationella företag på 25%

Denna rapport argumenterar för att Socialdemokraterna bör driva på i EU för att det globala golvet för bolagsskatt ska höjas till 25% och att kryphålen för materiella tillgångar täpps igen.

I en historisk kontext är detta inte radikalt. En skattesats på 25% är fortfarande lägre än den skattesats på 28% som gällde i Sverige mellan 1994 och 2008, innan den sänktes just på grund av internationell skattekonkurrens (se ex. budgetpropositionen för 2023: Prop 2012/13:1).

Ett höjt bolagsskattegolv skulle säkerställa att multinationella koncerner betalar samma andel skatt som lokala, ofta små och medelstora, företag.

Med en nära total enhetlighet i bolagsskattesats mellan länder skulle dessutom beslut av såväl finansmarknaden som bolagsstyrelser fattas efter vilka projekt som är mest värdeskapande snarare än var de beskattas lägst.

Det skulle också ge Sverige och andra länder i världen högre skatteintäkter till välfärd och satsningar på klimatomställning. Våra beräkningar visar att en sådan ökning kan öka de svenska skatteintäkterna med 36-44 miljarder kronor (se motivering i Bilagor). För svensk del skulle intäkterna vara avgörande för att hålla uppe kvaliteten i den svenska välfärden: samtliga regioner och kommuners underskott 2024 förväntas hamna på 31 miljarder kronor (SKR, 2024).

Del 2: De superrikas undangömda förmögenheter

Superrika har tusentals miljarder gömda i skatteparadis

Idag är de superrikas ägande av fastigheter, bankkonton, värdepapper och lyxyachter ofta dolt och hemligt i skatteparadis. Enligt uppskattningar innehar privata hushåll tillgångar till ett värde av 12 000 miljarder dollar (ca 130 000 miljarder SEK) — motsvarande 12% av världens BNP — i offshorejurisdiktioner vid slutet av 2022 (EU Tax Observatory, 2024). Detta inkluderar både rapporterade och icke-rapporterade finansiella tillgångar, men materiella tillgångar som konst, guld, yachter eller fast egendom inkluderas inte i beloppet. Större delen av dessa tillgångar hölls i skatteparadis som Schweiz, Hongkong och Singapore och Caymanöarna.

Sanktioner mot rika ryssar har gett en tydligare bild av problemet

Sanktionerna mot ryska oligarker har riktat uppmärksamheten mot tillgångar gömda i skatteparadis. Komplexa nätverk av skalbolag och hemliga ägarstrukturer gör det lättare för den som har råd att dölja den verkliga ägaren av egendom, företag och bankkonton. Det uppskattas att ryska tillgångar motsvarande hälften av Rysslands BNP ägs genom skatteparadis. Bland de rikaste 20 000 ryssarna förvaltas mer än hälften av tillgångarna — inklusive ägande i ryska företag, bankkonton, fastigheter och lyxartiklar — genom bolag registrerade i skatteparadis (Alstadsaeter m.fl., 2018).

Svenska miljardärer gömmer miljarder

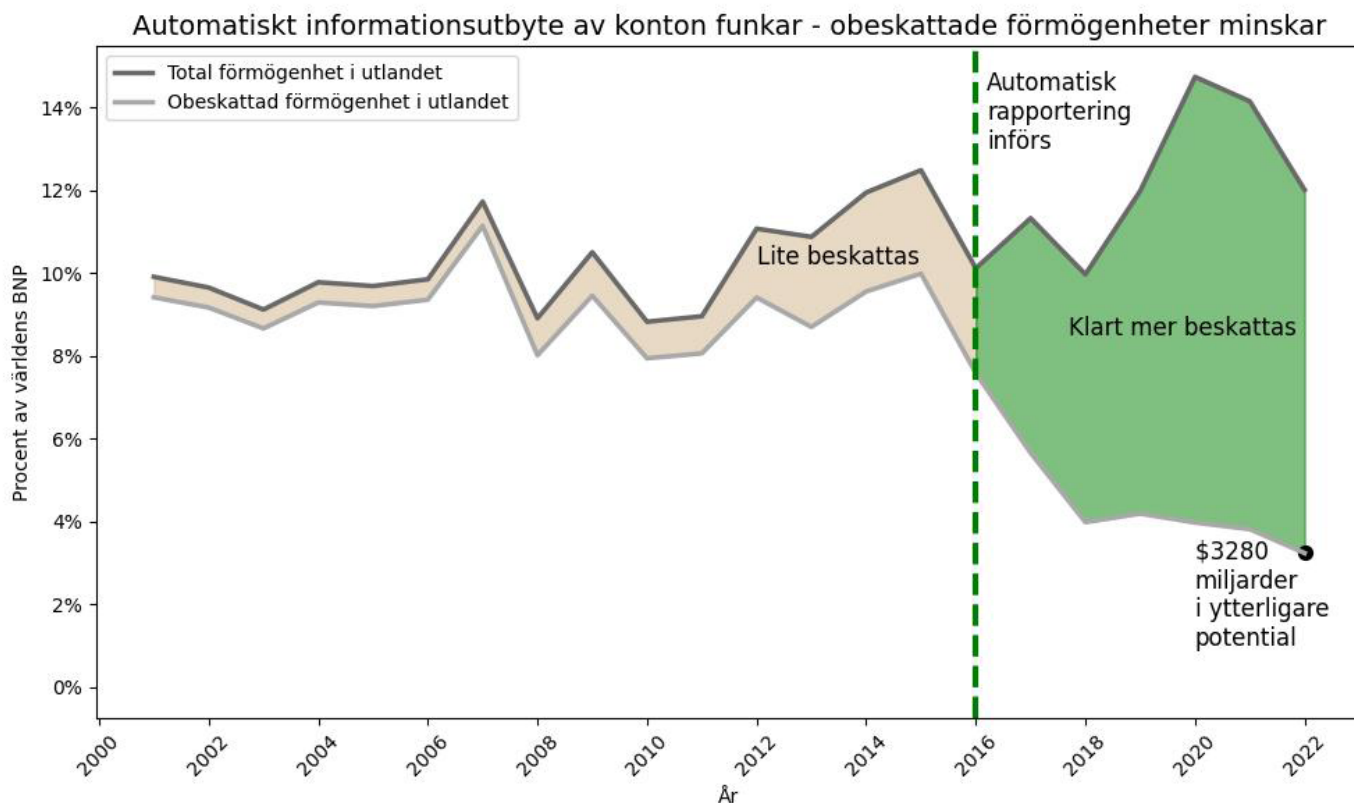
Även i Sverige göms stora tillgångar undan i skatteparadis. Det uppskattas att en femtedel av tillgångarna tillhörande den rikaste 0,01% av svenskarna

gömdes i skatteparadis mellan 2000 och 2009 (Alstadsaeter m.fl., 2018). Dessa dolda 300 miljarder i förmögenheter kostar staten stora summor varje år i form av förlorade skatteintäkter. För Sveriges del skulle den undangömda förmögenheten, om den hade placerats i indexfonder, ha genererat en årlig avkastning på ungefär 30 miljarder kronor och därmed kunnat inbringa cirka 9 miljarder kronor i skatteintäkter årligen. Det är 50 % mer än vad den tidigare värnsskatten genererade. Även om tillgångarna placerats i ISK-konton hade bortfallet för statskassan blivit betydande.

Stora framgångar i arbetet mot skatteflykt under sena 2000-talet

Utgångsläget är mörkt, men betydande framsteg har skett de senaste åren. Till exempel utbyter länder sedan 2017 automatiskt bankkontouppgifter mellan varandra (OECD, 2024a). Om en svensk öppnar ett bankkonto i Panama, rapporteras det nu alltså automatiskt till svenska myndigheter. Detta har inneburit att finansiella tillgångar som inte rapporterats har sjunkit dramatiskt (EU Tax Observatory, 2024). Utöver utbyte mellan länder finns numera också register över faktiska ägare av företag i alla EU-länder (genom EUs fjärde anti-penningtvättsdirektiv), vilket behövs i den djungel av dotterbolag som kan användas för att dölja ägarskap (PWC, 2024). Ett motsvarande register upprättas nu även i USA (Texas SOS, 2024). Även lagstiftningen mot penningtvätt har skärpts på olika håll i världen, så att leverantörer av finansiella tjänster och mäklare av bostäder och vissa andra värdefulla tillgångar måste veta vem som faktiskt äger tillgången (European Council, 2024).

Figur 2 - Andelen förmögenheter i utlandet som beskattas ökar efter införande av automatiskt utbyte av kontoinformation, sista åren baserat på scenario-beräkningar från OECD (EU Tax Observatory, 2024).

Policyåtgärd 2: Ett europeiskt förmögenhetsregister

Det finns fortfarande kryphål som kan användas för att gömma tillgångar från myndigheterna och offentlig insyn. Upp mot en tredjedel av bankkonton och finansiella tillgångar som omfattas av det automatiska utbytet av information utbyts idag inte på grund av bristande efterlevnad och kryphål i regelverket. Fastigheter är nu den nya favorittillgången för att dölja rikedom eftersom information om dessa inte omfattas (EU Tax Observatory, 2024). Register över faktiska ägare täcker bara stora ägarandelar och omfattar inte börsnoterade bolag (Knobel, 2023). Information om faktiska ägare av finansiella instrument och lånepapper är icke-existerande.

Denna rapport förordar införandet av ett europeiskt förmögenhetsregister. För att genomföra ett sådant register krävs utvidgad information om ägarskap av tillgångar, mer omfattande automatiskt utbyte mellan länder och en sammanställning av nationella register till ett enhetligt europeiskt register. Ett sådant register kommer att säkra skatteindrivning, effektiv genomförande av sanktioner, allmänhetens insyn i vem som äger kritisk infrastruktur och en öppnare och mer välfungerande marknad.

Inledning

Behovet av att finansiera centrala samhällsområden som klimatomställning, försvar, hälsovård, och kampen mot gängkriminalitet har aldrig varit mer akut. Samtidigt utnyttjar stora multinationella företag och förmögna individer luckor för att undvika skatt i stora belopp, vilket i sin tur leder till ökad konkurrens mellan länder genom sänkta skattesatser. Denna utveckling bidrar till en ökande ojämlikhet, särskilt i form av förmögenhetskoncentration, i Sverige.

I denna rapport uppmanar vi Socialdemokraterna att driva frågan i EU. Tillsammans kan vi knäcka skatteparadisen och säkra finansieringen av vår gemensamma välfärd.

Behovet av att finansiera centrala samhällsområden som klimatomställning, försvar, hälsovård, och kampen mot gängkriminalitet har aldrig varit mer akut. Samtidigt utnyttjar stora multinationella företag och förmögna individer luckor för att undvika skatt i stora belopp, vilket i sin tur leder till ökad konkurrens mellan länder genom sänkta skattesatser. Denna utveckling bidrar till en ökande ojämlikhet, särskilt i form av förmögenhetskoncentration, i Sverige.

Risken för skatteflykt har lamslagit den inrikespolitiska debatten om kapitalskatt i Sverige. Svenska socialdemokrater har länge, med goda skäl, kritiserat multinationella företag och de superrika för att smita från skatt medan vanliga arbetstagare lojalt betalar sitt till samhällets välfärd. Trots detta har man sett det som en omöjlighet att faktiskt bekämpa skatteflykt. Utan effektiv politik för skattesmitning skjuts nya förslag om höjd skatt på kapital ofta ned av automatik:

- Höjd bolagsskatt? Då flyttar bara företagen utomlands!
- Förmögenhetsbeskattning? Då sätts bara pengarna in på schweiziska bankkonton!
- Arvsskatt? Då flyttar superrika till Portugal eller Cypern!

De senaste tio åren har dock visat att det går att bekämpa skattesmitning genom internationellt samarbete. Under det sena 00-talet har internationella organ som EU, OECD, IMF, och Världsbanken valt att prioritera frågor om ojämlikhet och beskattning. EU har infört regler mot penningtvätt som gör det svårare för kriminella att dölja olagliga förmögenheter. Utbytet av information mellan länder har effektivt begränsat superrikas skattesmitning och ökat skatteintäkterna. Dessutom nådde 137 länder en överenskommelse 2021 om en gemensam beskattningsregel för multinationella företags inkomster och en global miniminivå för bolagsskatt på 15 procent, vilket förhindrar länder från att sänka sina skattesatser under denna nivå.

Genom att stärka internationellt samarbete, särskilt inom EU, kan Sverige omdesigna spelplanen och återigen prioritera våra kollektiva behov. Vid en vidareutveckling av internationellt samarbete kring informationsutbyte om förmögenheter och införandet

av en global minimiskatt för multinationella företag genom EU:s ramar, kan Sverige säkra ökade skatteintäkter och främja jämlikhet. Denna rapport föreslår två specifika reformer som Socialdemokraterna och andra partier bör fokusera på under nästa mandatperiod i EU:

Policyförslag 1: Det globala bolagsskattegolvet borde höjas till 25 %.

Den ena åtgärden är att stärka den globala minimiskatten som nu införs för att säkra tillräcklig beskattning av multinationella företag. I flera årtionden har storföretag använt skatteparadis för att minska sin skatt. När de rika inte betalar sin del undergrävs förtroendet för skattesystemet, skatteintäkter till välfärden förloras och småföretag blir utkonkurrerade av multinationella jättar. Varje enskilt land är för litet för att ensamt lösa problemet, men tillsammans kan länderna i EU säkra en rättvis beskattning av de stora koncernerna.

Policyförslag 2: Inför ett europeiskt förmögenhetsregister

Den andra åtgärden är att införa ett europeiskt förmögenhetsregister. De senaste tio åren har europeiska länder förlorat hundratals miljarder kronor i skatteintäkter på grund av sekretessen i skatteparadis. Rika individer som vill undslippa skatt och sanktioner har med olagliga metoder gömt pengar på hemliga bankkonton och via ägandeskap av skalbolag. Stora globala framsteg har gjorts för att lösa problemet, men det finns fortfarande alltför många sätt för de superrika att gömma pengar och tillgångar.

Del 1: De multinationella bolagens skattesmitning

Efter finanskrisen 2008 började världens länder fokusera på det växande problemet som skatteparadis utgör för finansieringen av välfärden. Genom att skicka enorma vinster till skatteparadis som Bermuda och Irland började multinationella företag reducera sin skattekostnad till närmare noll. Detta ledde till att länder som Sverige svarade med att sänka sina egna skattesatser för att förhindra förlust av investeringar och jobb. Följande stycken beskriver hur multinationella företag undviker att betala skatt och hur mycket samhället förlorar i skatteintäkter som ett resultat.

Multinationella bolags skatteplanering har växt lavinartat sedan 1990

År 2014 uppskattades att amerikanska multinationella företag skickade hälften av sina utländska vinster till skatteparadis (Zucman, 2014). De 500 största amerikanska bolagen hade ackumulerat över 2 600 miljarder dollar i skatteparadis 2017 (Phillips m.fl., 2018).

Det uppskattas att världens länder direkt förlorar 10% av de totala bolagsskatteintäkterna på grund av företags flyttning av överskott till skatteparadis (Tørslov m.fl., 2022). Samlat uppskattas det att världen från 2015 förlorat över 600 miljarder dollar årligen från aggressiv skatteplanering och de påföljande sänkningarna av bolagsskattesatsen på grund av "the race to the bottom" (Crivelli m.fl., 2015).

Beskattning av multinationella bolag var enklare förr

För att förstå hur företag kan undvika att betala skatt måste vi gå tillbaka till 1920-talet när det nuvarande systemet för bolagsskatt designades. På 1920- och 1930-talen enades det internationella samfundet om en princip för att fördela beskattningsrätt mellan länder. Istället för att beskatta en koncern som en enhet, skulle varje bolag inom koncernen behandlas som separata enheter, oberoende av varandra.

Säg exempelvis att ett multinationellt bolag med hemvist i USA extraherar kaffebönor från Brasilien, maler ner kaffet i Mexiko och sedan säljer kaffet i tyska livsmedelsbutiker. Varje företag inom koncernen måste betala marknadspris för tjänster och varor som de tar emot från andra företag inom samma koncern. Dessa priser kallas för internpriser och utgör en viktig del av den globala handeln.

- Säg att kaffebönorna kostar 10 miljarder att extrahera i Brasilien och att de säljs för 15 miljarder till den mexikanska fabriken. Då finns det en vinst på 5 miljarder som myndigheterna i Brasilien kan beskatta.

- Säg att det amerikanska bolaget betalar 20 miljarder till fabriken i Mexiko för det malda kaffet. Då finns det en vinst på 5 miljarder som myndigheterna i Mexiko kan beskatta.
- Säg att det amerikanska bolaget sedan säljer en färdigpaketerad produkt från sitt välkända märke till tyska butiker för 25 miljarder. Då finns det en vinst på 5 miljarder som myndigheterna i USA kan beskatta.
- Slutligen säljs kaffet i tyska butiker till slutkonsumenter för 30 miljarder (efter fasta kostnader etc) för en vinst om 5 miljarder. Då finns det en vinst på 5 miljarder som myndigheterna i Tyskland kan beskatta.

Det internationella systemet för beskattning av internpriser är förlegat. I dagens ekonomi skapar många bolag inte intäkter genom att skeppa varor från fabrik till fabrik, utan genom komplexa nätverk av organisering där immateriella tillgångar spelar en stor roll. Ett illustrativt exempel är Googles omfattande skatteplanering under 2000-talet där man kunde runda systemet med internpriser för att bli nästan helt obeskattade.

Kryphål för multinationella bolag kostar stater miljarder årligen

En del av de förlorade skatteintäkterna från skatteparadis är ett resultat av skatteplanering som multinationella företag gör för att reducera sin skatt. Detta görs till exempel genom att vinst som vanligtvis hade blivit beskattad med 20,6% i Sverige flyttas till ett skatteparadis med lägre skattesatser.

Estimat visar att Sverige förlorade omkring 25 miljarder kronor som följd av multinationella bolags skatteplanering 2019. Detta motsvarar omkring 15% av de totala intäkterna från bolagsskatten (Tørslov m.fl., 2022). Utöver ett betydande bortfall av skatteintäkter leder den aggressiva skatteplaneringen också till snedvridningar i ekonomin. OECD uppskattar till exempel att den effektiva skattesatsen för stora multinationella företag är mellan 4 och 8,5 procentenheter lägre än för liknande företag som enbart verkar inom ett land, trots att vinsterna genereras i samma land. Detta gör att inhemska företag missgynnas jämfört med multinationella koncerner (Prop 2023/24:32).

Hur Google flyttade 23 miljarder till Bermuda på ett år.

Den tekniska utvecklingen har gjort skatteplanering enklare. Immateriella tillgångar som Googles algoritm, Apples know-how och Facebooks varumärke är svåra att värdesätta. Som ett resultat kan koncernen flytta de immateriella tillgångarna till ett skatteparadis och flytta vinster genom att andra koncernbolag betalar höga royaltybetalningar till skatteparadiset. Ett relaterat problem är att ett lands beskattningsrätt över vinst traditionellt är kopplat till fysiska installationer. Sverige har beskattningsrätt över vinster kopplat till fysiska fabriker och kontor som utländska bolag har i Sverige. Googles nätsida är inte något fysiskt som finns i Sverige. Detta betyder att Sverige inte har beskattningsrätt över vinsten kopplat till Googles nätsida. Efter Google's börsnotering flyttade företaget rättigheterna till den värdefulla algoritmen till ett bolag i Bermuda (Alencastre, 2022). Med hjälp av en bolagsstruktur i Irland, Nederländerna och Bermuda, känd som en "Double Irish with a Dutch Sandwich"-struktur kunde tiotals miljarder dollar överföras till Bermuda där bolagsskattesatsen är noll procent.

Google tjänar pengar genom att sälja annonser till kunder som vill marknadsföra sig på deras sökmotor. Det mest värdefulla i Googles verksamhet är algoritmen som driver sökmotorn. Rättigheterna till denna algoritm överfördes av Google till ett postboxbolag på Bermuda. Förenklat innebär det att intäkterna från

svenska kunder betalades till Googles bolag i Sverige eller Irland. Men eftersom bolagen genererade sina intäkter genom att använda Googles algoritm på Bermuda, var Google Sverige och Google Irland tvungna att betala marknadspris till bolaget på Bermuda för användningen av algoritmen.

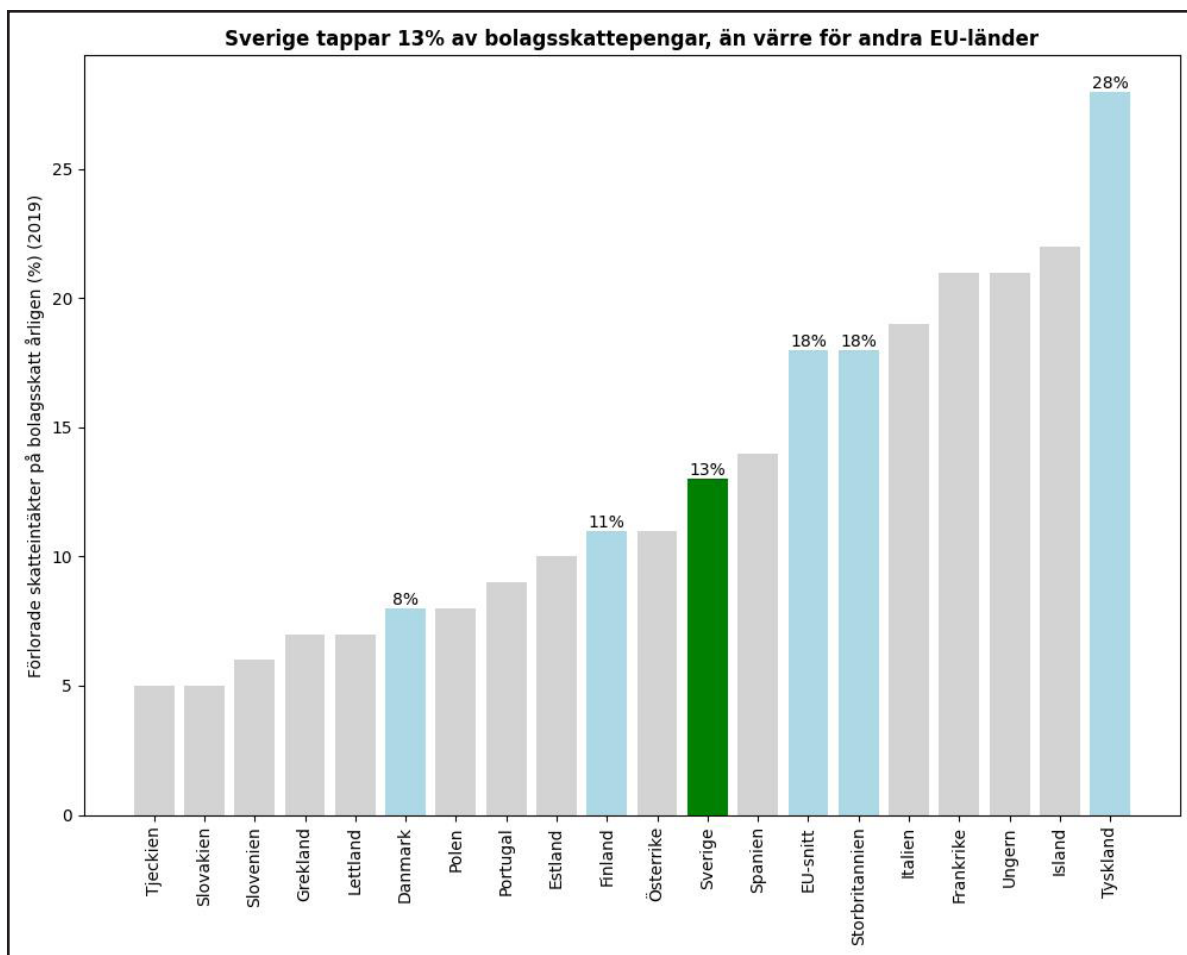
I exemplet med kaffe är det enkelt att veta vad marknadspriset på varan är, men vad är egentligen marknadspriset på Googles algoritm? Det är extremt svårt att veta och Google kan därför sätta ett högt marknadspris som betalas till Bermuda utan att skattemyndigheterna på ett effektivt sätt kan utmana priset som är satt. På detta sätt flyttas överskottet från Sverige och Irland till Bermuda där bolagsskatten är noll procent. År 2017 överfördes 23 miljarder dollar i intäkter till Bermuda (Reuters, 2019).

Nya regler utvecklas nu för att Sverige och andra länder ska få beskattningsrätt över delar av vinsten som till exempel Google genererar från svenska reklamannonser genom OECD:s så kallade "Pillar 1"-regelverket. Förenklat avsätter Pillar 1 en del av ett multinationellt företags totala globala vinster som ska fördelas mellan länder där kunderna finns. Om svenska kunder till exempel står för 5% av försäljningsintäkterna till Google kan Sverige beskatta 5% av denna avsättningen (OECD, 2024b). Tillsammans med den globala minimiskatten för multinationella företag kan detta säkra en mer rättvis beskattning av digitala bolag.

Global skattekonkurrens skapar bakbundna politiker

Bolagsskattesatsen i västländer har sjunkit under de senaste 40 åren, delvis på grund av skattekonkurrens mellan länder. Låginkomstländer erbjuder extremt fördelaktiga skatteincitament för att locka till sig investeringar och jobb. På detta sätt förlorar alla länder skatteintäkter, medan multinationella företag tjänar stora summor på låga skatter. Det internationella skattesystemet lider av ett samordningsproblem liknande det som finns inom klimatområdet. Därför krävs internationellt samarbete för att lösa problemet.

I början av 1980-talet låg den nominella bolagsskattesatsen i de flesta västerländska länderna runt 50% (Tax Foundation, 2013). Det fanns dock många undantag och särskilda regler, så den faktiska skattesatsen var vanligtvis mycket lägre, särskilt för företag som var skickliga på skatteplanering. I slutet av 1980-talet genomfördes omfattande reformer av bolagsskatten i USA, Europa och Skandinavien. Skattesatserna sänktes till omkring 30% samtidigt som skattebasen – den totala summan som faktiskt beskattas – utvidgades. De totala intäkterna från bolagsskatten förblev stabila, men systemet blev mer effektivt och rättvist. Det var inte internationell skattekonkurrens som var den främsta orsaken till denna sänkning av bolagsskattesatsen.

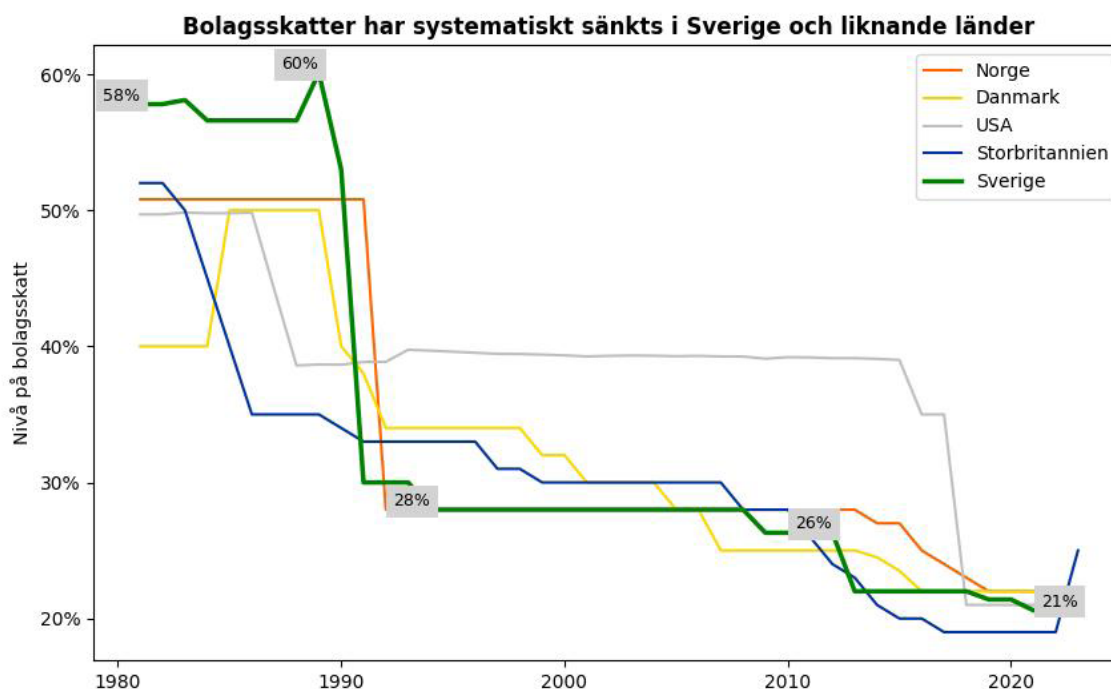

Figur 3: Förlorade skatteintäkter från bolagsskatt för EU-länder (2019) på grund av skatteflykt (Wier och Zucman, 2023).

Hur räknar man på vinstförflyttning till skatteparadis?

För att beräkna hur mycket skatteintäkter Sverige förlorar har forskare först använt nya data från centralbanker och myndighetsorgan som visar hur mycket vinster multinationella företag har i skatteparadis. Genom att undersöka skillnaden i lönsamhet mellan utländska och lokala företag i skatteparadis kan man uppskatta hur mycket av vinsten som finns i skatteparadis på grund av flytt av överskott. Sedan har forskarna försökt kartlägga från vilket land denna vinst härstammar. Estimaten inkluderar inte de förlorade intäkterna på grund av att Sverige har sänkt den nationella bolagsskattesatsen (EU Tax Observatory, 2024).

Däremot var det just skattekonkurrens som låg bakom nedgången i bolagsskatten från ett genomsnitt på 30% år 2000 till 20% år 2023 i västländer (Rincke och Overesech, 2011). Fram till 2008 var den svenska bolagsskatten 28%, vilket var i linje med bolagsskattesatserna i andra jämförbara länder. År 2013 sänkte regeringen skattesatsen till 22%, med det huvudsakliga argumentet att Sverige behövde ha en konkurrenskraftig beskattning jämfört med andra länder (se ex budgetproposition 2013: Prop 2012/13:1). Norge följde efter några år senare (Fiskarlaget, 2015). Sveriges bolagsskatt är idag 20,6%, vilket är ungefär på genomsnittet bland OECD-länderna.

Figur 4 - Bolagsskatt över tid i Sverige och andra intressanta länder från 1980-2023. Data från 1981-2015 (OECD, 2016) och 2016-2023 (OECD, 2024c) har sammanförts.

Global skattekonkurrens gör svenska folket fattigare

Även om bolagens intäkter har stigit kraftigt, har skatteintäkterna från dem inte ökat i motsvarande grad. Sedan 1975 har globala företagsvinster gått från att motsvara 15% av alla inkomster till närmare 20% år 2019 (Wier och Zucman, 2023). Den snabba tillväxten av företagsvinster innebär att om den effektiva globala företagsskattesatsen hade förblivit konstant, borde de globala intäkterna från bolagsskatten (som en andel av den globala inkomsten) ha ökat med ungefär en tredjedel sedan 1975. I verkligheten har intäkterna från bolagsskatten stagnerat i förhållande till den globala inkomsten – det vill säga att den globala effektiva skattesatsen för bolag har minskat med ungefär en tredjedel.

I en svensk kontext har bolagsskattesatsen sänkts, medan de totala intäkterna från bolagsskatten har varit stabila som en andel av de totala skatteintäkterna. Detta är troligtvis ett resultat av att bolagens vinster har ökat

under samma period. Med andra ord har den effektiva skattesatsen sannolikt även sänkts i Sverige. Emellertid har de avdragsgilla kostnaderna för bolagen minskat något. Bland annat finns det nu begränsningar för hur mycket i räntor ett bolag kan skicka till utlandet som avdragsgill betalning. Detta leder till att en större del av intäkterna betraktas som vinst, vilket i sin tur innebär att den effektiva skattesatsen ökar något på grund av detta.

Det är svårt att uppskatta Sveriges förlorade skatteintäkterna till följd av skattekonkurrens mellan länder. Våra beräkningar uppskattar att en återgång till en 2008 års bolagsskattenivå hade ökat de svenska skatteintäkterna från bolagsbeskattning med 67 miljarder per år (se uträkning i Bilagor). Det exkluderar eventuella dynamiska effekter av sänkt bolagsskatt, som är svåra att uppskatta. Den massiva förlusten av skatteintäkter ledde till att världens länder i mitten av 2010-talet började agera för att stoppa skatteflykten. Hur det gick till beskrivs i nästa stycke.

Den globala politiken mot bolagens skattesmitning

Den massiva förlusten av skatteintäkter på grund av multinationella företags aggressiva skatteplanering ledde till att världens länder, efter tio års förhandlingar, införde ett globalt bolagsskattegolv – en lägsta skattenivå – för stora koncerner. I det följande beskrivs hur det gick till och varför denna skatt tyvärr har stora svagheter.

Utvecklingen av en global minimiskatt har tagit tid

Det globala skattesamarbetet tog fart på allvar efter finanskrisen 2008 då flera västerländska länder såg ett behov att öka sina skatteintäkter för att täcka växande budgetunderskott. Fokus låg både på användningen av förmögna individers hemlighållande av tillgångar i skatteparadis för att olagligt dölja pengar från skattemyndigheterna och på hur skatteparadis används av företag för laglig skatteplanering (Lesage, 2010).

Den första omgången av förhandlingar om företags skatteplanering resulterade i femton åtgärder som presenterades av OECD år 2015 genom det så kallade Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)-projektet (OECD, 2015). Många av dessa åtgärder antogs av EU genom flera omgångar av direktiv mot skatteundvikelse (ATAD) (Europeiska kommissionen, 2016). Trots framsteg fanns det bred enighet om att åtgärderna inte var tillräckliga för att stoppa internationella koncerners användning av skatteparadis (se ex. BEPS Monitoring Group (2018).

Den amerikanska skattereformen 2017 skapade nya förutsättningar

Under 2010-talet blev aggressiv skatteplanering allt mer kontroversiellt i USA, särskilt då det framför allt var amerikanska företag som förde över sina utländska vinster till skatteparadis.

Donald Trumps skattereform som antogs 2017 innebar de första verkliga amerikanska åtgärderna mot företags skatteplanering. Den amerikanska bolagsskattesatsen sänktes från 35% till 21%, samtidigt som några av de förlorade skatteintäkterna täcktes av en amerikanska minimiskatt för multinationella koncerner. Över 2000 miljarder dollar som befann sig i skatteparadis beskattades med en engångsskatt på mellan 8% och 15% (Tax Policy Center, 2024). Genom den så kallade Global Intangible Low-Taxed Income (GILTI)-lagen beskattas alla nya lågbeskattade vinster hos amerikanska företag med minst 10,5% till 13,125% (Investopedia, 2022). Införandet av den amerikanska globala minimiskatten gav ytterligare fart åt de internationella förhandlingarna om ett internationellt globalt bolagsskattegolv.

Varför bryr vi oss om vad USA gör?

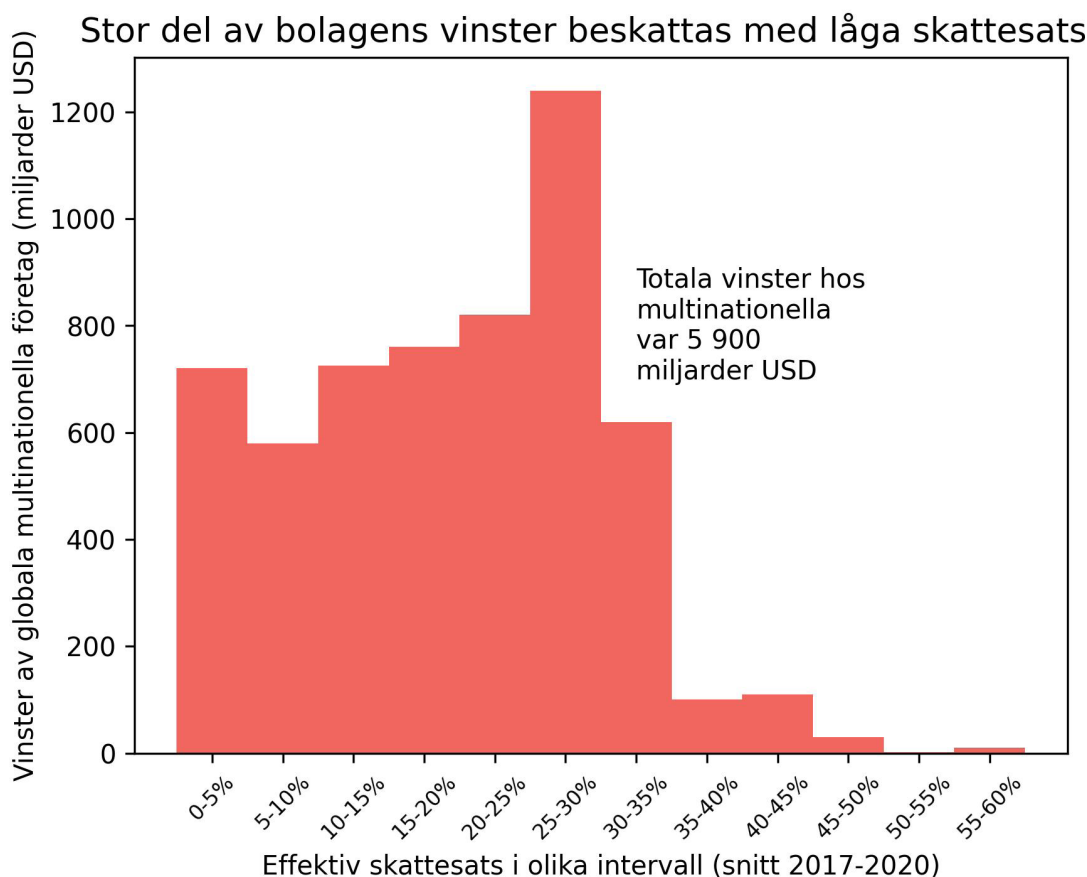
Det finns flera anledningar till att just amerikanska företag är de flitigaste användarna av skatteparadis:

- de amerikanska företagen är bland de största och flyttar därför mest pengar till skatteparadis
- digitala företag som Facebook och Google, med stora värden kopplade till immateriella tillgångar, kan lättare föra över vinster till skatteparadis
- amerikansk skattelagstiftning tillåter aggressiv skatteplanering i större utsträckning än många andra länder.

Ett bolagsskattegolv inom OECD är överenskommet

Efter flera års förhandlingar och valet av president Biden genomfördes de avslutande förhandlingarna om ett globalt bolagsskattegolv sommaren 2021. I förhandlingarna eftersträvade USA och andra västerländska länder en skattesats på 21%, medan Kina, östeuropeiska länder och skatteparadis föredrog en låg eller ingen skatt alls (Mayer Brown, 2021 och Reuters, 2022). Eftersom enighet inom OECD skulle leda till ett EU-direktiv – och eftersom enhällighet krävs för att anta direktiv om skatteåtgärder – var det avgörande att alla EU-länder ställde sig bakom enigheten inom OECD. Till slut enades 137 länder om en global minimiskatt på 15%, inklusive alla EU-länder (OECD, 2021).

För att uppnå enighet om en skattesats på 15% infördes ett undantag från reglerna för att gynna förhandlingspositionen för lågskatteländer. Det så kallade substansavdraget ("substance-based carve-out") innebär att vinst kopplad till fysiska anläggningar och personal inte omfattas av den globala minimiskatten. Det undantagna beloppet beräknas genom att vinst motsvarande runt åtta procent av värdet på materiella tillgångar och lönekostnader inte påförs tilläggsskatt även om vinsten är lågbeskattad (Norton Rose Fulbright, 2023). I praktiken kommer detta kryphål reducera intäkterna från skatten med upp mot en tredjedel (Hugger m.fl., 2024). Detta utgör ett uppenbart problem med dagens minimiskatt.

Figur 5 - Fördelning av multinationella bolags vinster utifrån vilket intervall av skattesatser de faktiskt beskattas med, från Hugger (2014)

Den nya bolagsbeskattningen skapar (mer) lika spelregler

Huvudsyftet med dessa regler är att säkerställa att koncerner betalar en effektiv skattesats på minst 15% i varje land där de verkar. Reglerna innebär i grund och botten att inkomster som beskattas till lägre än 15 procent blir föremål för ytterligare beskattning upp till denna nivå. Om den totala effektiva skattesatsen visar sig vara under 15%, till exempel 14%, måste koncernen betala en extra skatt som motsvarar 1% multiplicerat med det totala resultatet i landet. Denna ytterligare skatt kan krävas in på tre olika sätt, i prioriterad ordning:

- det lågbeskattade landet kan självt kräva in den extra skatten
- extra skatten kan krävas in i det land där koncernen har sitt huvudkontor

- den extra skatten kan krävas in i alla länder där koncernen är verksam.

På så sätt omfattar den globala minimiskatten de flesta stora koncerner i världen, även om skatteparadisen själva skulle välja att inte införa skatten.

Det har funnits ett svenskt motstånd mot global skattelagstiftning

Medan andra västeuropeiska länder såsom Frankrike, Storbritannien och Tyskland har varit aktiva förespråkare för en ambitiös global minimiskatt, har Sverige inte tagit en ledande roll i denna process. Sverige är ofta emot eller skeptiskt till åtgärder på både OECD- och EU-nivå som skulle innebära att internationella bolag måste betala mer i skatt. Denna hållning har varit konstant, oavsett om det är en borgerlig eller socialdemokratisk regering vid makten. År 2021 gjorde alla partier i riksdagen, med

undantag av Vänsterpartiet, ett uttalande mot EU:s förslag om en global minimiskatt eftersom de ansåg att den bröt mot subsidiaritetsprincipen - principen om att EU inte ska reglera ett område om de nationella staterna kan hantera det lika bra på egen hand (Riksdagen, 2021).

Den svenska skepsisen till internationellt skattesamarbete kan härledas till två huvudorsaker:

- För det första finns det en generell tveksamhet till ökat internationellt samarbete inom olika politikområden inom EU. Sverige är ett av de länder som tillsammans med Nederländerna, Danmark och Österrike, kända som "the frugal four" (de sparsamma fyra), förespråkar en stram EU-budget och mer suveränitet för medlemsstaterna.
- För det andra har Sverige en mycket framgångsrik företagssektor med flera multinationella företag. Införandet av en global minimiskatt och åtgärder mot skatteplanering skulle innebära ökade skattebetalningar för dessa företag.

Sveriges ståndpunkt i internationellt skattesamarbete kontrasterar skarpt mot dess inställning till klimatpolitik, där både svenska väljare och politiker är bland de mest positiva till en ambitiös klimatpolitik inom EU. På detta område har Sverige insett att klimatproblemet är en global utmaning som kräver lösningar på internationell nivå. Det är anmärkningsvärt att samma insikt inte har uppnåtts inom skatteområdet, där ett enskilt land inte kan hantera skattekonkurrens mellan länder på egen hand. Det krävs samarbete på både EU- och global nivå för att adressera problemen med skatteplanering och skattekonkurrens.

Sverige kommer både vinna och förlora på de nya reglerna

Nya estimat från OECD visar att omkring 2250 miljarder dollar av multinationella företagsvinster mellan 2017 och 2020 var skattlagt med en effektiv skattesats lägre än 15%. Den föreslagna globala minimiskatten förväntas generera årliga globala intäktsökningar på mellan 155-192 miljarder USD enligt de sista estimat från OECD, vilket motsvarar

6,5-8,1% av de globala intäkterna från bolagsskatten (Hugger m.fl., 2024).

För Sverige kommer den globala minimiskatten på kort sikt innebära att lågbeskattade vinster hos multinationella företag med säte i Sverige blir beskattade. Att dessa lågbeskattade vinster beskattas med en minimiskattesats på 15% förväntas generera omkring 10 miljarder SEK i ökade skatteintäkter (Prop 2023/24:32). Dock kommer en stor del av dessa skatteintäkter att tas in av de länder där de lågbeskattade vinsterna genereras. Endast om landet där vinsten genereras inte väljer att beskatta vinsten med minst 15% kommer svenska myndigheter att beskatta denna vinst.

Med detta som bakgrund uppskattar den svenska regeringen att den globala minimiskatten på kort sikt kommer att ge Sverige ökade skatteintäkter på 0,5 miljarder SEK per år (Prop 2023/24:32). På längre sikt kommer företag att flytta mindre överskott till lågskatteländer, eftersom dessa inte längre är lika attraktiva, vilket kommer att öka svenska skatteintäkter.

Att initialt välja en lägre skattesats, 15%, var nödvändigt för att få 137 länder att godkänna införandet av en global minimiskatt. Tyvärr gör denna låga skattesats, i kombination med substansavdraget som undantar stora delar av vinsten från minimiskatten, reglerna mindre effektiva än vad som hade varit önskvärt. Det saknas övertygande argument för varför stora företag bara ska betala 15% i skatt när små företag betalar 20,6% i bolagsskatt.

Det globala bolagsskattegolvet borde höjas till 25%

Vi föreslår i denna rapport att Sverige borde driva på för ett globalt höjt bolagsskattegolv om 25 % — för att säkerställa en bolagsbeskattning på nivå med den svenska beskattningen av bolag på 2000-talet.

36-44 mdkr

Vår uppskattning av hur mycket skatteintäkterna kommer öka.

Om den globala minimiskatten ökas till 25% skulle detta generera betydande skatteintäkter för Sverige och resten av världen. En ökning av den globala minimiskatten bör rimligen genomföras samtidigt som den nationella bolagsskattesatsen också höjs till 25%. Historiskt sett är en bolagsskattesats på 25% heller ingenting ovanligt, då Sverige så sent som 2008 hade en bolagsskatt på 28%. Om medlemsstater har en önskan att inte höja den totala beskattningen av kapitalägare och arbetare (som kommer att dela på bolagsskatten) kan de helt enkelt sänka andra skatter på arbets- eller kapitalinkomster.

Enligt beräkningar från EU Tax Observatory (2024) skulle en global minimiskatt på 20% utan substansavdrag öka de totala bolagsskatteintäkterna med 16,7%, vilket motsvarar cirka 396 miljarder USD. Detta ger en intäkt som är dubbelt så hög som dagens globala minimiskatt på 15 % med substansavdrag. Även låginkomstländer - som idag är hårt drabbat skattekonkurrens för att locka till sig investeringar - kan öka sin effektiva skattesats utan rädsla för att förlora investeringar.

Ett globalt bolagsskattgolvet om 25 % kan ge flera positiva effekter på ekonomin. En enhetlig bolagsskattesats för hela världen skulle innebära att företag skulle fatta investeringsbeslut utifrån var investeringen faktiskt skulle ge mest avkastning och inte var skattesatserna är lägst. Dessutom skulle lokala företag inte längre möta en ogynnsam skattesats jämfört med multinationella företag.

För Sverige kan en ökning av den lokala bolagsskattesatsen från dagens 20,6 % till 25 % kunna öka de svenska skatteintäkterna med cirka 36-44 miljarder (se uträkning i Bilagor). Med dessa pengar skulle staten kunna täcka hela det kommunala och regionala budgetunderskottet under 2024, som förväntas uppgå

till 31 miljarder SEK (SKR, 2024), och därmed förhindra ytterligare varsel och nedskärningar.

Dessutom kommer en ökning av det globala bolagsskattgolvet om 25 % sannolikt att resultera i en beskattning av lågbeskattade vinster hos svenska multinationella företag med minst 20 miljarder kronor (se uträkning i Bilagor). Dessa är intäkter som till stor del kommer att beskattas i de länder där företagen är verksamma. Över tid kommer en större andel av dessa intäkter att tillfalla Sverige, eftersom incitamentet att flytta vinster till skatteparadis inte längre kommer att finnas.

Del 2: De superrikas gömda förmögenheter

Idag är ägandet av fastigheter, bankkonton, värdepapper och lyxyachter ofta dolt och hemligt i skatteparadis. Enligt uppskattningar innehar privata hushåll tillgångar till ett värde av 12 000 miljarder dollar — motsvarande 12 % av världens BNP — i offshorejurisdiktioner vid slutet av 2022 (EU Tax Observatory, 2024). Detta inkluderar både rapporterade och icke-rapporterade finansiella tillgångar, medan materiella tillgångar såsom konst, guld, yachter eller fast egendom inte inkluderas i denna uppskattning.

Det är svårt att uppskatta gömda förmögenheter – de är gömda!

Det globala skattesamarbetet tog fart på allvar efter finanskrisen 2008 då flera västerländska länder såg ett behov att öka sina skatteintäkter för att täcka växande budgetunderskott. Fokus låg både på användningen av förmögna individers hemlighållande av tillgångar i skatteparadis för att olagligt dölja pengar från skattemyndigheterna och på hur skatteparadis används av företag för laglig skatteplanering (Lesage, 2010).

Den första omgången av förhandlingar om företags skatteplanering resulterade i femton åtgärder som presenterades av OECD år 2015 genom det så kallade Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)-projektet (OECD, 2015). Många av dessa åtgärder antogs av EU genom flera omgångar av direktiv mot skatteundvikelse (ATAD) (Europeiska kommissionen, 2016). Trots framsteg fanns det bred enighet om att åtgärderna inte var tillräckliga för att stoppa internationella koncerners användning av skatteparadis (se ex. BEPS Monitoring Group (2018).

Det är superrika – inte medel-Svensson – som flyr skatt

Det är nästan bara de rikaste i samhället som äger konton i skatteparadis. Detta visar läckor som analyserats av forskare i samarbete med skattemyndigheter i flera länder (såsom läckan från HSBC Schweiz och Panamadokumentet), samt resultat från skatteamnestier där skattesmitare frivilligt avslöjat tidigare dolda tillgångar. Till exempel gjorde ett samarbete mellan forskare och skatteförvaltningar i Skandinavien det möjligt att kombinera läckta data från den schweiziska filialen av HSBC med administrativ dansk, svensk och norsk data om förmögenhet och skatteinformation, samt resultat från skatteamnestier i dessa länder. Offshore-finansiell förmögenhet visade sig vara mycket koncentrerad i toppen av förmögenhetsfördelningen, med ungefär hälften av den tillhörande de 0,01 % rikaste skandinaviska hushållen (EU Tax Observatory, 2024; Økland, 2023).

Det uppskattas att stora delar av intäkterna som tjänades in offshore inte blev beskattade fram till omkring 2012.

Hur kan vi uppskatta mängden gömda förmögenheter?

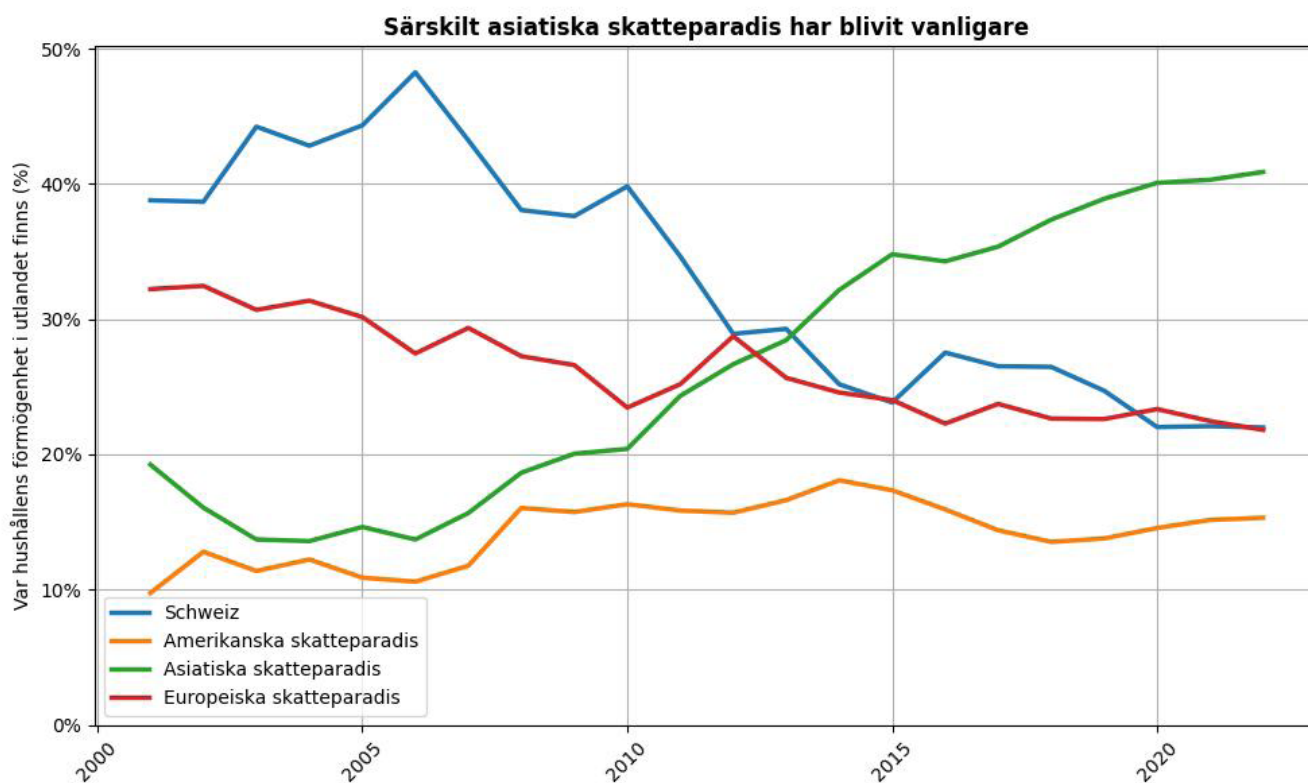
Att mäta värden som hålls offshore har länge varit omöjligt. Men publicering av mer statistisk data över handel och investeringar över gränserna av olika centralbanker och the International Bank of Settlements (BIS) gör detta möjligt. Ta ett fall med en hypotetisk fransk individ som äger amerikanska aktier på ett schweiziskt konto.

- De franska statistikmyndigheterna observerar inte innehavet, eftersom deras data baseras på undersökningar av franska finansinstitut och företag. Som ett resultat skulle ingen tillgång registreras i Frankrike.
- Amerikanska statistiker skulle korrekt registrera en skuld gentemot resten av världen: de observerar att vissa amerikanska aktier ägs i förvar i en schweizisk bank.
- Slutligen skulle schweiziska statistiker inte registrera någon tillgång eller skuld för Schweiz – och med rätta, eftersom dessa tillgångar tillhör en fransk invånare.
- Som ett resultat registreras fler skulder globalt än tillgångar, som om jorden delvis ägdes av en annan planet.

Denna obalans har länge noterats av Internationella valutafonden och forskare som arbetar inom detta område. Genom att utnyttja detta, kan man uppskatta storleken på portföljtillgångar som hålls utomlands (EU Tax Observatory, 2024).

Dataläckor från banker i Schweiz och andra skatteparadis visar att 9 av 10 bankkonton inte blev rapporterade. Baserat på data från de schweiziska bankerna Credit Suisse och UBS estimerade en granskningskommission i den amerikanska senaten att 85-95% av konton ägda av amerikaner i de två bankerna år 2007 inte blev rapporterade (EU Tax Observatory, 2024). Liknande siffror finns för européer som ägde konton i Schweiz.

Även i Sverige göms stora tillgångar undan i skatteparadis. Det uppskattas att en femtedel av tillgångarna tillhörande den rikaste 0,01% av svenskarna gömdes i skatteparadis mellan 2000 och 2009 (Alstadsaeter m.fl., 2018). Dessa dolda 300 miljarder i förmögenheter kostar staten stora summor varje år i form av förlorade skatteintäkter. För Sveriges del skulle

Figur 6 - Utlandsförmögenhet utefter var de är placerade, från 2000-2022 (EU Tax Observatory, 2024).

den undagömda förmögenheten, om den hade placerats i indexfonder, ha genererat en årlig avkastning på ungefär 30 miljarder kronor och därmed kunnat inbringa cirka 9 miljarder kronor i skatteintäkter årligen — vilket är 50 % mer än vad den tidigare värnsskatten genererade (300 miljarder med 10-procentig avkastning beskattat om 30 procent). Även om tillgångarna placerats i ISK-konton hade bortfallet för statskassan blivit betydande.

Nya internationella samarbeten ger oss en bättre bild av skattesmitning

Framsteg i det automatiska utbytet av bankkontoinformation mellan länder har troligtvis dramatiskt reducerat andelen tillgångar som inte rapporteras. År 2010 införde USA lagen "Foreign Account Tax Compliance Act" (FACTA) som satte press på alla utländska banker att rapportera konton som upprättas av amerikaner. Om en amerikan upprättar ett bankkonto i en Schweizisk bank måste banken rapportera detta till amerikanska myndigheter. År 2017 påbörjades ett automatiskt utbyte av bankkontoinformation

mellan många av världens länder genom the Common Reporting Standard (CRS). I nuläget har 125 länder börjat, eller planerar att börja, med automatiskt utbyte av kontoinformation (OECD, 2024d). EU och USA har även pressat en rad skatteparadis - som till exempel Panama och Caymanöarna - till att gå med i samarbetet.

Andelen offshore-tillgångar som inte rapporteras är troligtvis fortfarande relativt hög. Granskningar av dansk data från det automatiska utbytet av kontoinformation tyder på att omkring en tredjedel av danska hushålls tillgångar i utlandet inte rapporteras via mekanismen. Detta är baserat på statistik som visar hur 1 av 3 hushåll som flyttar pengar till CRS-jurisdiktioner inte rapporteras i det automatiska utbytet året efter (EU Tax Observatory, 2024). Det finns flera anledningar till att tillgångar inte rapporteras under CRS-mekanismen, bland annat att banker inte rapporterar konton de är ålagda att rapportera, att man håller bankkonton från ett skalbolag i ett land som inte deltar i informationsutbyte eller att fastigheter inte rapporteras, etc. Det finns också en rad länder som inte delar kontoinformation via CRS, bland annat USA.

Corporate Transparency Act

Ett register över verkliga ägandet upprättas nu även i USA där antagandet av Corporate Transparency Act i USA innebär att företag och "andra liknande strukturer" måste rapportera sina verkliga ägare till de federala myndigheterna. Detta kommer också att omfatta stiftelser och trustar, som är de vanligaste metoderna för att dölja pengar i USA (Texas SOS, 2024). Tyvärr tillåter lagstiftningen inte att amerikanska myndigheter delar denna information med andra länder, men den kan ändå ses som en liten revolution för öppenhet.

arbetar med penningtvätt, journalister och relevanta ideella organisationer (Krause, 2023). Den senaste uppdateringen av EU:s lagstiftning mot penningtvätt kräver även att registreringen omfattar utländska bolag som äger fast egendom eller bedriver verksamhet i EU (European Council, 2024).

Penningtvättsregler ger bättre bild över skalbolag

Den verkliga ägaren av en tillgång gömmer sig ofta bakom skalbolag. Detta problem uppstår speciellt när amerikanska och europeiska myndigheter försöker att effektivisera sanktioner mot ryska oligarker. Om president Putin eller andra oligarker äger yachter, egendom eller bankkonto är det svårt att veta när ägarskapet är dolt bakom skalbolag. I Norge var det tydligen ett schweiziskt bolag som förvärvade strategisk militärteknologi, men granskningar av ägarskapet bakåt i ägerkedjan visar att det egentligen var bolag kopplat till Kreml som stod bakom (E24, 2021). Vem som egentligen äger svensk infrastruktur och mark är därför också svårt att veta.

Det har gjorts stora framsteg i att avslöja det verkliga ägandet av bolag genom etableringen av register över verkliga ägare i alla EU-länder. Det är en följd av EU:s fjärde direktiv mot penningtvätt. Det innebär att alla fysiska personer som direkt eller indirekt äger mer än 25 % av ett europeiskt bolag registreras som verklig ägare av bolaget (PWC, 2024). Det är den fysiska ägaren som kontrollerar bolaget som registreras, inte den juridiska ägaren.

Ursprungligen var dessa register öppna för alla, men ett domstolsbeslut från EU-domstolen har begränsat åtkomsten till myndigheter, personal som

Ett nytt förmögenhetsregister på europeisk nivå

Ett europeiskt förmögenhetsregister skulle säkerställa att ägandet av företag, fastigheter, värdepapper och lyxvaror samlas på ett och samma ställe. Detta skulle leda till bättre indrivning av skatter, effektivare verkställighet av sanktioner och mer precis mätning av ekonomisk ojämlikhet.

Ett gemensamt europeiskt förmögenhetsregister kan skapas genom att koppla samman befintliga nationella register och införa nya krav för registrering där det idag finns luckor i lagstiftningen. Ägarskap som förvaltas via icke-europeiska skatteparadis bör också inkluderas i registret för att förhindra att européer eller andra kan dölja ägarskap utanför Europa. Samtidigt som dessa luckor åtgärdas bör EU inrätta en myndighet med ansvar för att samla in, sammanställa och kontrollera data från de nationella registren. På lång sikt bör all information automatiskt utbytas mellan länder och register. EU-kommissionen har redan beställt en utredning av ett sådant register, men det är för närvarande oklart hur långt planerna har framskridit (Europeiska kommissionen, 2024).

Ett europeiskt förmögenhetsregister kan antingen vara helt öppet för allmänheten eller ha begränsad tillgång. Ett alternativ är att endast personer med berättigat intresse ges tillgång till registret. Detta kan inkludera myndigheter som Skatteverket, polisen, centralbanker, journalister, forskare, anti-pengatvåttspersonal på advokatbyråer och banker, samt utvalda ideella organisationer.

Vi specificerar nedan vilka luckor som behöver täckas i ett nytt förmögenhetsregister.

- Register för verkliga ägare av bolag borde förbättras.

I dagsläget omfattas endast fysiska personer som äger 25% eller mer av onoterade bolag i de nationella register för verkliga ägare. För att undvika upptäckt delar de som önskar dölja sitt ägande ofta upp sitt ägande i mindre andelar. Existerande nationella register lider även av bristande resurser för kontroll och av svaga sanktioner. Därför bör registren ha en lägre ägarskapsgräns, utvidgas till att även omfatta börsnoterade bolag och förvaltas bättre för att förhindra dagens omfattande felrapporteringar.

- Register över ägande av fastigheter

De flesta länder har mer eller mindre väl fungerande register över egendom, men dessa register dokumenterar vanligtvis bara den juridiska ägaren och inte den verkliga fysiska ägaren. Fastigheter bör inkluderas i det automatiska informationsutbytet (CRS) mellan länder. För närvarande är det alltför enkelt för kriminella att äga fastigheter i exempelvis Dubai utan att svenska myndigheter informeras om ägarskapet. För djupdykning, se EU Tax Observatory (2024).

- Register över ägandet av finansiella tillgångar är idag inte tillräckligt utvecklade.

EU:s förordning om värdepapper (nr. 236/2012, artikel 3) kräver att omsättningsbara värdepapper som handlas på en marknadsplats ska registreras på en värdepapperscentral. Detta gäller obligationer, aktier och derivat. Ägarskapet registreras dock vanligtvis inte på fysiska personer utan på så kallade förvaltningskonton som ägs av banker som köper värdepapper åt privatpersoners vägnar. Det betyder att man inte kan se vem som faktiskt äger värdepapperen. På detta område behövs fler åtgärder för att säkra transparensen.

- Registreringen av värdepapper bör utvidgas.

Detta kan uppnås genom krav på att privata värdepapperscentraler rapporterar sin information till ett europeiskt register, samt genom att finansiella instrument registreras på de faktiska ägarna istället för på förvaltarekonton. Enligt EU:s andra direktiv om aktieägares rättigheter ges bolag redan rättigheten att känna till vem som innehar aktier i bolaget. Direktivet inför ett standardiserat sätt att identifiera den individ som äger aktien, även i de fall då ägarskapet sker via ett förvaltarekonto. Det naturliga nästa steget är att sammanföra denna information i ett europeiskt register. Dessutom bör även värdepapper som inte handlas på en värdepapperscentral inkluderas.

- Register över lyxvaror

En rapport som publicerades av en kommitté i den amerikanska kongressen 2020 pekar på att Boris och Arkady Rotenberg, som är mycket nära Putin, undvek sanktioner som infördes mot dem 2014 när de köpte och sålde 16 målningar från auktionshuset av privatpersoner i USA. De genomförde transaktioner på sammanlagt 18 miljoner dollar genom skalbolag som köpte och sålde konsten (Politico, 2022). Både USA och EU har nu beslutat att konstförsäljning också ska omfattas av regelverk mot penningtvätt. För EU:s del innebär detta att institutionen som hanterar konsthandel med ett värde på över 10 000 euro per transaktion måste känna till namnet på säljare, köpare och den verkliga rättighetshavaren bakom köpet (Comply Advantage, 2024). Det borde införas register där till exempel alla köpare av konst och andra lyxvaror med ett värde mer än 100 000 euro registreras.

Tillsammans kan dessa åtgärder säkra mer transparens i Europa och världen. Sverige har en stolt historia av öppenhet och ekonomiska frågor. Det ökade utländska ägandet i Sverige samt en mer finansiellt sammanflätad värld kräver nu att denna finansiella öppenhet måste spridas regionalt och globalt.

Avslutande ord

Vi har i denna rapport redovisat för den empiriska litteraturen kring hur mycket samhället och skattemyndigheter förlorar på skattesmitning, den juridiska utvecklingen i den globala ekonomiska politiken samt kommit med förslag på ytterligare åtgärder.

Den internationella kampen mot att hederliga arbetare ska ta skattenotan för multinationella bolag och superrika går framåt i en rasande takt. Sverige borde ta en ledande position i arbetet och sätta press på övriga nationer att upprätta globala och europeiska policys för en mer jämlik och rättvis global ekonomi.

Del 1: De multinationella bolagens skattesmitning

Konsekvenser:

De skattepolitiska förlusterna från bolagens skattesmitning är enorma varje år. När multinationella bolag får en särskilt låg beskattning snedvrids investeringar från lokala bolag. Ekonomin blir mindre när investeringar styrs av beskattningsskäl snarare än ekonomisk nytta.

Global politik:

Internationellt samarbete och gemensamma regler om vilket land som har rätt att beskatta multinationella bolags vinster har stängt igen kryphål för bolag med skattesmitande ambitioner. Ett globalt bolagsskattgolvt om 15 % sätter stopp för bolagens "race to the bottom" med ständigt sjunkande bolagsskattesatser i nationers kamp om att dra till sig verksamheter och investeringar.

Policy:

Sverige borde driva på för en höjning av det globala bolagsskattgolvet till 25 procent. Då skulle skillnader mellan länders bolagsskattesatser vara mycket små och investeringar styrs till där de gör mest realekonomisk nytta. Svenska staten kan förvänta sig ökade intäkter om 36-44 miljarder SEK årligen från regeländringen.

Del 2: De superrikas gömda förmögenheter.

Konsekvenser:

De superrika gömmer undan tusentals miljarder årligen i skatteparadis. För Sveriges del förlorade samhället nära 9 miljarder SEK årligen i skatteintäkter mellan 2000 och 2009. Ojämligheten ökar när superrika får lägre beskattning än sjuksköterskor.

Global politik:

Internationellt samarbete om penningtvätsregler och informationsutbyten har varit effektiva för att minska skattesmitningen. Flera länder har av följd kunnat öka sin beskattning av superrika.

Policy:

Sverige borde driva på för att ett europeiskt förmögenhetsregister införs. Mer konkret behöver dagens existerande register utvecklas så att europeiska nationer kan få information om faktiska ägare av bolag, fastigheter, finansiella tillgångar, värdepapper och lyxvaror.

Referenser

- Carlos Vargas Alencastre (2022) "TP mazes and the global tax for multinational companies" *International Tax Review* (2022-12-05). Länk (2024-04-01): <https://www.internationaltaxreview.com/article/2a6abhs0ozg3247yw2br4/tp-mazes-and-the-global-tax-for-multinational-companies>
- Annette Alstadsæter, Niels Johannesen, Gabriel Zucman (2018), "Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality", *Journal of Public Economics* 162 (2018), sid. 89-100. Länk (2024-04-01): <https://gabriel-zucman.eu/files/AJZ2018.pdf>
- BEPS Monitoring Group (2018). "Overall Evaluation of the G20/OECD Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) Project". BEPS Monitoring Group. Länk (2024-04-01): <https://www.bepsmonitoringgroup.org/news/2018/5/10/overall-evaluation>
- Comply Advantage (2024). "Anti-Money Laundering Regulation in the Art and Antiquities Markets". Comply Advantage. Länk (2024-04-01): <https://complyadvantage.com/insights/art-money-laundering/>
- E24 (2021), "Et milliardssalg, rike russiske oligarker og Norges sikkerhet på spill. Hør hele historien om Bergen Engines-salget". E24. 2021-04-14. Länk (2024-04-01): <https://e24.no/naeringsliv/i/gW9W0L/et-milliardsalg-rike-russiske-oligarker-og-norges-sikkerhet-paa-spill-hoer-hele-historien-om-bergen-engines-salget>
- Ernesto Crivelli, Ruud De Mooij och Michael Keen (2015), "Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries", IMF Working Papers.
- EU Tax Observatory (2024). Global Tax Evasion Report 2024. Länk (2024-04-01): https://www.taxobservatory.eu/www-site/uploads/2023/10/global_tax_evasion_report_24.pdf
- European Council (2024), "Anti-money laundering: Council and Parliament strike deal on stricter rules". Länk (2024-04-01): <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-stricter-rules/>
- Europiska kommissionen (2016), "The Anti Tax Avoidance Directive". Länk (2024-04-01): https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/company-taxation/anti-tax-avoidance-directive_en
- Fiskarlaget (2015) "Senker selskapsskatten". Fiskarlaget. 2015-07-10. Länk (2024-04-01): <https://fiskarlaget.no/senker-selskapsskatten/>
- Norton Rose Fulbright (2023) "Pillar 2: Understanding the Substance-Based Carve-Out in Global Taxation". Norton Rose Fulbright. Länk (2024-04-01): <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/8f910de6/pillar-2-understanding-the-substancebased-carveout-in-global-taxation#:~:text=Pillar%20Two%20aims%20to%20ensure,minimum%20tax%20rate%20is%20applied>
- Riksdagen (2021), Utlåtande 2021/22:SkU12. "Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om en global minimiskatt för multinationella företag inom EU." Länk (2024-04-01): https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/utlatande/subsidiaritetsprovning-av-kommissionens-forslag_h901sku12/
- Felix Hugger, Ana Cinta González Cabral, Massimo Bucci, Maria Gesualdo, Pierce O'Reilly (2024) "The Global Minimum Tax and the taxation of MNE profit", OECD Taxation Working Papers No. 68, sida 36.
- Investopedia (2022), "Global Intangible Low-Taxed Income (GILTI): How Calculation Works". Länk (2024-04-01): <https://www.investopedia.com/global-intangible-low-taxed-income-gilti-definition-5097113>

- Andreas Knobel (2023), “New report on how to fix beneficial ownership frameworks, so they actually work”. Tax Justice Network. Länk (2024-04-01): <https://taxjustice.net/2023/12/20/new-report-on-how-to-fix-beneficial-ownership-frameworks-so-they-actually-work/>
- Solvej Krause (2023), “Who should have access to beneficial ownership registries? ECJ revokes public access in the EU but confirms access for journalists and civil society”. Stolen Asset Recovery Fund. Länk (2024-04-01): <https://star.worldbank.org/blog/who-should-have-access-beneficial-ownership-registries-ecj-revokes-public-access-eu-confirms>
- Dries Lesage (2010). “Prepared for the conference “Governing the Global Economy: The Role of the G20” University of Toronto – Munk School of Global Affairs 18 June 2010”, Working Paper. Länk (2024-04-01): <http://www.g20.utoronto.ca/biblio/lesage-tax-havens.pdf>
- Mayer Brown (2021). “One small step, but perhaps one giant leap, for global tax reform”. Mayer Brown. 2021-06-23. Länk (2024-04-01): <https://www.mayerbrown.com/en/insights/publications/2021/06/one-small-step-but-perhaps-one-giant-leap-for-global-tax-reform-the-g7-agrees-on-a-broad-framework-for-pillar-one-and-two>
- OECD (2015). “BEPS Final Reports.”. OECD. Länk: <https://www.oecd.org/ctp/beps-2015-final-reports.htm>
- OECD (2016): “Corporate Income Tax rates 1981-2015”. OECD. Länk (2024-04-01): https://github.com/TaxFoundation/data/blob/master/OECD-corporate-income-tax-rates/OECD_corp_income_tax_rates_1981-2015.csv
- OECD (2021) “Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy – 1 July 2021”. OECD. Länk (2024-04-01): <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-july-2021.htm>
- OECD (2024a) “The Common Reporting Standard (CRS)”. OECD. Länk (2024-04-01): <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/common-reporting-standard/#:~:text=The%20Common%20Reporting%20Standard%20>
- OECD (2024b). “Fact Sheet Amount A: Progress Report on Amount A of Pillar One”. OECD. Länk (2024-04-01): <https://www.oecd.org/tax/beps/pillar-one-amount-a-fact-sheet.pdf>
- OECD (2024c). “Table II:I Statutory Corporate Income Tax Rates”. OECD. Länk (2024-04-01): <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=78166#>
- OECD (2024d), “AEOI standard’s implementation status by jurisdiction”. OECD. Länk (2024-04-01): <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/crs-by-jurisdiction/>
- OECD/G20 (2021). :Base Erosion and Profit Shifting Project, Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy”, 8 October 2021.
- Andreas Økland (2023) “Tax Havens, Personal Tax Evasion and Inequality,”. Research Handbook on Tax Havens, Edward Elgar Publishing.
- Richard Phillips, Matt Gardner, Alexandria Robins, Michelle Surka (2017), “Offshore Shell Games 2017”. Institute on Taxation and Economic Policy och U.S. PIRG Education Fund.
- Politico (2022) Natasha Bertrand, “Congressional probe: Russian oligarchs using art to evade sanctions”. Politico. 2022-07-29. Länk (2024-04-01): <https://www.politico.com/news/2020/07/29/probe-russian-oligarchs-evade->

art-sanctions-386154

Prop 2023/24:32. Tilläggs-skatt för företag i stora koncerner.

Espen Beer Prydz (2023), "Official development assistance (ODA) is increasing, but not at the rate it needs to". World Bank Blog. Länk (2024-04-01): <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/official-development-assistance-oda-increasing-not-rate-it-needs#:~:text=According%20to%20the%20available%20data,at%20an%20all%20time%20high>

PWC (2024). "Register över faktiska ägare av företag blev införd i alla EU-länder som en följd av EUs fjerde anti-penningtvättsdirektiv". PWC. Länk (2024-04-01): <https://www.pwc.ch/en/insights/regulation/eu-register-beneficial-owners.html>

Reuters (2019) "Google shifted \$23 billion to tax haven Bermuda in 2017 - filing". Reuters. 2019-03-01. Länk (2024-04-01): <https://www.reuters.com/article/idUSKCNIOXIG6/>

Reuters (2022) "EU fails to agree corporate tax reform as Hungary vetoes overhaul". Reuters. 2022-06-17. Länk: (2024-04-01): <https://www.reuters.com/markets/europe/eu-fails-agree-corporate-tax-reform-hungary-vetoes-overhaul-2022-06-17/>

Johannes Rincke och Michael Overesch (2011), "What Drives Corporate Tax Rates Down? A Reassessment of Globalization, Tax Competition, and Dynamic Adjustment to Shocks?" *The Scandinavian Journal of Economics*, vol. 113, No. 3 (September 2011), pp. 579-602.

SKR (2024). "En stabil välfärd viktigare än någonsin i en orolig tid" [Pressmeddelande]. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Länk (2024-04-01): <https://skr.se/skr/tjanster/pressrum/nyheter/nyhetsarkiv/enstabilvalfardviktigareannagonsininoroligtid.75821.html>

Tax Foundation (2013) "OECD Corporate Income Tax Rates 1981-2013". Tax Foundation. Länk (2024-04-01): <https://taxfoundation.org/data/all/federal/oecd-corporate-income-tax-rates-1981-2013/>

Tax Policy Center (2024) "What is the TCJA repatriation tax and how does it work?". Tax Policy Center. Länk (2024-04-01): <https://www.taxpolicycenter.org/briefing-book/what-tcja-repatriation-tax-and-how-does-it-work>

Texas SOS (2024) Texas Secretary of State, "Overview of Beneficial Ownership Information Reporting Requirements Under the Federal Corporate Transparency Act (CTA)". Länk (2024-04-01): <https://www.sos.state.tx.us/corp/cta.shtml#:~:text=Beginning%20January%201%2C%202024%2C%20the,United%20States%20Department%20of%20Treasury>

Törslöv, Thomas R. och Wier, Ludvig S. och Zucman, G. (2018). "The Missing Profit of Nations", NBER Working Paper No. 24701.

Thomas Tørslov, Ludvig Wier, and Gabriel Zucman (2022), "The Missing Profits of Nations", *Review of Economic Studies*, 90(3), sid. 1499-1534

UNCTAD (2014) United Nations Conference on Trade and Development, World Investment Report 2014. Länk (2024-04-01): https://unctad.org/system/files/official-document/wir2014_en.pdf

Ludvig Wier and Gabriel Zucman (2023), "Global Profit Shifting 1975-2020", EU Tax Observatory Working Paper. Länk till data (2024-04-01): <https://atlas-offshore-world.org>.

Zucman, Gabriel (2014). "Taxing across Borders: Tracking Personal Wealth and Corporate Profits", *Journal of Economic Perspectives*, 28:4.

Sveriges socialdemokratiska studentförbund är den organisation inom den svenska arbetarrörelsen som verkar vid universitet och högskolor samt på andra vuxenutbildningar. S-studenter ska vara bryggan mellan akademien och arbetarrörelsen och sammanföra dessa olika samhällsaktörers intresse i en diskussion om en hållbar och jämlik framtid.

Förbundets ändamål är att samla Sveriges socialdemokratiska studentklubbar. Förbundet ska bedriva upplysningsverksamhet bland studenter och ge medlemmar kunskaper om socialdemokratins idéer och politiska strävan, samt det verklighetsförändrande arbete som följer av ideologin.

Förbundet ska arbeta för studenters intresse inom de sociala, ekonomiska och kulturella områdena. Förbundet utgår i sin syn på samhället från en socialistisk och feministisk grundsyn, där människan sätts i centrum, så som det uttrycks i förbundets allmänpolitiska program och övriga program med utgångspunkt från Socialdemokratiska arbetarepartiets program och dess allmänna grundsatser.

Sveriges socialdemokratiska studentförbund är en del av den svenska och internationella socialdemokratin och vill i gemenskap med den utveckla samhället utefter den demokratiska socialismens allmänna grundsatser, såsom frihet, jämlikhet, rättvisa och solidaritet.

The logo for S-STUDENTER features a stylized 'S' formed by a black triangle on the left and a white 'S' shape on the right, followed by the text 'S-STUDENTER' in a bold, black, sans-serif font.